

This image shows a piece of traditional Islamic calligraphy, likely in a cursive or Naskhi style. The text is composed of large, flowing black strokes on a white background. In the center, there is a decorative element consisting of four small black squares arranged in a diamond pattern. Below the main text, there is a row of smaller, stylized characters and symbols, including a series of diamond shapes and a few small crescent moon motifs.

اتبعون اهلكم سبيل الرشاد

وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دینی، علمی، ادبی، سیاسی هفت‌هایی مجموعه اسلامیه در

صاحب درجہ مستول : ع . اشرف ارباب

$\wedge = \backslash \wedge$

١٣٣٠ حمادی الاول نجاشیه ٥ نیسان ١٣٢٨

١٨٩ - V عدد

صاتون آله جقلودى، چونكه او زمانلر مكئن سكنه سو، حرم اهالىسى قرشيلردن عبارت بولنيوردى. بمطالعه يه كوزه قرشيلرك شوبى دعترى بى منقعت مادىيە تأمينى اميدىيە اختراع ايتىدكارىينه قائل اولق ايجون يول آچىلىر.

حضرت خليل، حضرت اسماعيل دورىندن باشلايمىرق قصى بن كلاپ زمانه، بورادىن ده زمان بعشه قدر مىرور ايدن عصرلى ظرفى ده حج شريف بوتون قبائل عرب بىشىدە يواش يواش بى عبادت رسمايى شكلنى آلمش، حج ايمك هر فرد ايجون يكانه برامىل دينى اولشىدى. اشهر حرمىدە جزيره العربك هر طرفى دن بى حقوق انسانلر كىير، ايفاي حج ايدرلردى. فرست بولدىچە هر عربك حج ايمسى عصرلوك چىمىليه عادتا براحتياج طېيى حالتى كىرىشىدى. شو صورتىدە هر سنه موسم حجده جزيره نك سايرلرنىدە كورىلەمەين بى غلبەلك طوبىلانىزدى. بالطبع بولنلوك يېھ جىكلرىنى، اىچە جىكلرىنى، كېھ جىكلرىنى وساڭر محتاج بولنلقدىرى اشىيى او رادە آرایە حق اولىقلەرنىدەن اليش ويريش ايجون دىخى يول آچىلىوردى. ايشتە شو صورتىدە باشلايان آليش ويريشلر كىتىدەجە كسب انتظام ايدرلوك، موسم حجه مصادف اولق او زرە مكە جوارلرنىدە عكاظ، بىنە، ذوالحجaz وساڭر پىنايرلر تأسىس ايشش، عربىلدە وبالخاصه بىنە اسماعيل وقرشيلرده فکر تجارتىك اويانىسىنە تجارت اولىش ايدى. مكە بى مرکز دينى او بلقى دن باشقە بىرده مرکز خدمت ايشش ايدى. فکر دينى ايلە وقوعە كان بواجتماعىلردا كىت كىدە تجارت اولىش ايدى. بىرده ادبىيات مجلسلىرى قورۇلغە باشلامش ايدى. جزيره نك هر طرفى دن كلن مشاهير ادبىا ايجون بوبىنايرلر، هله عكاظ پىنايرى كىنيش بى مسابقه ميدانى اولشىدى. بى صورتىدە عربىلدە مختلف لهجه لرى بى لشىور؛ لسان وادبىاتلىرى كوندن كونه ترقى ايدىسۇر؛ قبائل مختلفە يكدىكىريلە طانىشىور، بىنلرنىدە بى رانسىت حصولە كلىوردى. ايشتە كورىلۇر، كە حج شريف طاغنېق، وحشى، بدوى اولان عربى دور خليلىدىن باشلايمىرق يواش يواش كعبه معظمه يه تقرىب ايلە بىنلرنىدە فکر تجارتىك اويانىسىنە، لسان وشىوهلىرىنىڭ بىلشىمىسىنە، ادبىاتلىرىنىڭ ترقىسىنە، نتىجە اولەرق طانىشوب كسب الفت ايمەلىينه ياردىم ايمىشدەر... حليم ثابت

فلئەن فەرە

اسلاەمە فن و فلسفة

—

١٨٨ دن ما بعد

غزالى و نصروف. — شهاب الدين سهروردىنىڭ (عوارف المعرف) عنوانلىكتاب مشهوريلە فريidalدين عطارك تذكرة الاولىسى، شعراء نىنىڭ طبقات كبراسى، عبدالسلام نىشاپورىنىڭ طبقات صوفىمى،

قرشيلر اركان حجىن اولان وقوفى بىلەرك عن قصد ترك ايدلكارى حالدە دىكىر طرفى ده حج ايلە قطعاً مناسبى اوليان بر طاقى بى دعترى وضع ايمىشلردى. آنلارچە اهل حرمك، احرامىدە اىكىن يغورت يېھ مەلرى، ارىدىمىش ياغ استعمال ايمەملرى اقتضا ايدىسۇردى... باقىلىرسە بى، آنلار ايجون بى نوع پرهيز كېيىرىشىسى بىشى ايدى. فقط نەرەدىن سرايىت ايشش اولدىنى تارىخچە معلوم اولەمۇر. مع ما فيه بوجەتك عيسوپىلەرنى آلتىش اولىسى يېك ده مستبعد دىكىدر. چونكە او زمانلر جزيرە العربىدە نصرانىتى قبول ايدن بى حقوق كىمسەلر بولنلىنى كېيىرىشىسى بى، قرشيلر تجارتىدە يەنە، شامە، حتى مىصرە قدر سياحت ايدىسۇر، بالطبع يولىدە كىتىدكارى يېلردى او رانك عيسوپىلەرلىرى ايلە تماسدە بولنلىورلاردى. او لەپىلىرى كە قرشيلر عيسوپىلەر، ياخود عيسوپى مىزۋىلەرىنىڭ بعض مقوى يېكلىرى قارشى اولان پرهيزلىرنىن اقتباش ايلە حجده يغورت، ياغ كېيىرىلەرنىن امساك نفس ايمىكى مناسب كورىشىدەرلەر. دەا صوكرالرى حرمك يوڭىن يايلىمىش مىسكنلەر دخولنى، كولكە لمىسى تجويز ايمەپور، فقط كونشىك شەتلى حراتىنە قارشى سەختىانىن معمول چادرلوك كولكەسندە بارىنە بىلەمىسىنە مىساعدە بولنلىقى اعتقاد ايدىسۇرلاردى. دەا صوكرالرى اهل حىل خارج حرم داخلىنە كىتىدكارى يېكلىرى يېھ مەلرى، طواف قدومى آنچىق حرم داخلىنە تدارك ايدە بىلە جىكلارى البىسە ايلە اجرا ايدە بىلە مەلرلىرى حجده اصول اتحاذ ايدىشىدى. بوسېيە مېنى آفاقىلر يېھ جىكلرىنى، طواف قدوم اجراسى ايجون دە كېھ جىكلارى البىسە حرم داخلىنە تدارك ايمك مجبورىتىدە بولنلىورلاردى. يېھ جىك مىسئلەسى قولاي ايدى. صىجاقا بىرىدە ذاتا قىاعتىكار اولان عرب ايجون چوقىمك لازم كەلەپوردى. عىن زماندە رؤسائى قرىشىجە يېلە جىك، اىچىلە جىك شىلر توزىيى صورتىلە فقرايى حجاجە معاونت دە ايدىلىپوردى. فقط البىسە مىسئلەسى بولىلە دكىل، بىضا حرم البىسە تدارك او لەمەپوردى. بولىلەردى البىسەلىنى چىقارىر، چىلاق اولەرق اجراي طواف ايدرلاردى. حججاپلىرى غالب اولان اركىك وقادىنلار كىنىي البىسەلىرى طواف ايدلەر، فقط هان طوافى اكال ايدرائىز او البىسەنى چىقارىر، آتارلاردى، كە بعدما آنلار كىنىيلىرىنىڭ، هىچ بى كىمسەنەك دە قوللائىمى قطعاً جائز اولمازدى. بو البىسەلەر دە «لق» دېنلوردى.

وقة عرفاتى متعاقب طواف زيارتى ايسە اركىكلار عموماً چىلاق او لەرق، قادىنلار دە كىنىي البىسەلىنى چىقارامق شرطىلە فراجەلەر بورونەرك اجرا ايدى، بولىلە يا پەمدقلەرى صورتىدە كىنىيلىرى طواف ايتىدكارى لىسلەرنى «لق» او زرە براقيلىردى.

فقط بوتون بى دعترى دە تارىخچە سېپىلىرى بىلەمەپور. تجارتىدە مالۇف، بىنە عليه كىنىي منغۇلىرىنە زىادە سىلە مىربوط اولان قريش بىت شريفەك طوافقىدە خارج حرم دن كلن البىسەنەك تىنۇع ايدىلەمىسىنەن احتمالك بىرقا ئەمادىيە تأمين ايمك ايسەتپورلاردى. ذاتا حرم داخلىنە البىسە تداركىنە مجبور اولان حجاج شېھىسىز اهل حرم اولان قرشيلردن

خیام بر متصوفدن زیاده متفنن بر حکیم ، ریی ، بدین و مستهزی
بر فیلسوف کی دوشونش واویله یازمشدر : انگلیز فاجعه نویس
شهری (شکسپیر) ک هاملت ده کی شو :

Impetuous Cesar, dead and turn'd to clay
Might stop a hole to keep the Wind away
Othat that earth, which kept the world in awe
Should patch a wall to expel the winter's flxw !

[*] سوزلریله عمر خیامک :

خلافی که بزرگ پای هرجیوانیست
هر خشت که برگشتره ایوانیست
و :

دی کوزه کری بدیدم اندر بازار
وان کل بزبان حال باو میکفت
رباعیلری آردسنده کی اتحاد فکر شایان دقتدر .

خیام عینی موضوعی (شکسپیر) ک بیله مظہر تقدیر و غبطة سی
اوله حق بر لسان نراحته شو صورته تصویر ایدیور :

در هر دشتی که لاهه زاری بودست
هر برک بتفشه کن زمین می روید
خیام افعال بشریه نک مخلوق خدا اولیلیه مستلزم مجازات بولنی

خصوصیه کی شبهه لری ، تردد لری شو صورته افشا ایدیور :
یزدان چو کل وجود مارا آرامست دالیست ز فعل ماجه بر خواهد خاست
بی حکمهش نیست هر کناهی که صراست پس سوختن قیامت ازیز چه خواست

یا رب تو کلم سرشنیه من جه کنم پشم و قصیم تو رشنیه من جه کنم
هر نیک و بدی که از من آید بوجود تو بر سر من نوشنیه من جه کنم
خیامک نه قدر بدین بر فیلسوف اولدینی آتیده کی ربا عیلرندن

پک کوزل آ کلاشیله بیلور :

شادی مطلب که حاصل عمر دمیست هر ذره ز خاک کیقبادی و جیست
احوال جهان واصل این عمر که هست خوابی و خیالی و فریجی و دمیست

بنکر زجهان جه طرفه بربسم : هیچ وز حاصل عمر چیست در دستم : هیچ
شمع طرم ولی چو نشتم : هیچ من جام جم ولی چو بشکتم : هیچ

آنها که کهن شدند و آنها که نوند چندی پس از آمدن یکا یک بروند
این سفله جهان بکس نماند جلوید رفتند و روند و دیگر آیند و روند

افسوسکه بی فائده فرسوده شدم وز داس سپر سرنکون سوده شدم
دردا و ندامتا که تا چشم زدیم نابوده بکام خویش نابوده شدم

افسوس که سرمایه ز کف بیرون شد در دست اجل بیهی جکرها خون شد
کس نامد اذ این جهان که تا برسم ازو کا حوال مسافران عالم چون شد

[*] روما ایپراتوری (سردار) اولدی ، اجزاء بدنیه سی روزگار لرک

نفوذیه قارشی دیوار دلکاریه طیقیلان چامورک یعنی طوته بیلور . ایوه !
بر زمانلر احتمام و جلا دیله جهانی تیزه نیش اولان بوجود ؛ تو ز طوبراق
حالده ؛ پورا ز روزگارینک او شود بیجی وزانه قارشی ؛ اسکی بر کله نک قاپو
آرالقلری ، دیوار پاریقاری طیقیلان چامورلره می منتقلب اولدی ! ؟

قشیرینک رساله مشهوره سی ، محی الدین عربینک فتوحات مکیه و فصوصی ،
مولانا جلال الدین رومینک مشهوری ، جامی نک نفحات الانس نامنده کی
کتابی تصوف اسلامی حنفه یازلش معروف اثرلدر .

روح نزیهی لاھوتی بر عشق ایله ناله سرای اشتکا اولان این
فارضک دیوان مشهوری ادبیات صوفیه نک رنکین صحیفه لری

محتویدر :

سائق الاعطان بطوی البید طی
و بذات الشیح عنی ان صدر
خلدی که بزرگ پای هرجیوانیست
هر خشت که برگشتره ایوانیست
و :

منعمماً عرج على كثبان طي
ت بمحى من عرب المزع حى
انکت و زیری و سر سلطانیست
قل تركت الصب فيكم شبعا
مطلعیه باشلايان قصيدة یائیه سندہ کی سانحات عالیه دورا دور
بر ناله عشق و اشتیاقدر .

شوبنا على ذكر الحبيب مدامه سکر ناہما من قبل ان يخلق الكرم
لهم البدر کاس و هی شمش بدریها هلال و کم یبدو اذا منجزت نجم
معالعلی قصيدة حمیریه سی ایسه کابن معنویاتک روایح مسی نشر
ایدن از هار رنکا رنکیله ملامادر .

ابوالفیض هندینک :

یا ازی الظهور ، یا ابدی البقا
نور تو بینش کداز ، حسن تو دانش کسل
فکر تو اندیشه کاه کنه تو حیر تقزا
دانش و بینش همه کرده رهادر ره
چشم ارسطو نظر ، عقل فلاطون ذکا
نکته توحید تو آنچه پسند آیدت عقل نکیرد فرو ، کشف نیابد فرا
معالعلی قصيدة عارفانه سی بویولدہ یازلش اک پارلاق آثار دندر .

شهر و دی مقتولک تصوفه دائر یازمش اولدینی (حکمة الاشراق)
و (هیا کل النور) قیالی و موجب تردد بعض بیاناتی محتویدر . شهر
و دی فلسفه یونانیه ایله حکمت اشراقیه می مزج و کندی طرق دن
دخی بعضی علاوات اجرا و تعبیرات و اصطلاحات مخصوصه وضع
ایده رک بر مسلک تصوفی وضعه چالشم شد .

شهر و دینک ظاهر افاداتی عقل و نقله پکده توافق ایندیکندن
سبب فلاکتی اولمشد .

عمر خیام و حافظ شیرازی کی بعض ذواتک اتلری ادبیات
صوفیه میانه ادخل ایمک پکده طوغری اوله من .

خیامک وحدت وجودی ایما ایدر بعض رباء عیاتی وارسده اولجہ
مشاریلہ دن بحث ایدر کن سویلش اولدینمز وجهمه - رباء عیاتک قسم
کلیسی تصوفدن زیاده ریی و بدینی مسلکلارینه دها یقین مضمون نلری
محتویدر . مثلا :

آنکه محیط فضل و آداب شدند در جم کمال شمع اصحاب شدند
ره زین شب تاریک نبردند برون کفتند فسانه و در خواب شدند
و :

قویی مشکلرند در مذهب و دین جمی متینزند در شک و بیقین
نا کاه منیادی در آید ذکمین کای بخیان راه نه آئست و نه این
کی رباء عیلرده ریب و تردک ایکنه لیجی فکر لری من مجدر .

او هر دقيقه ده بر صحنه تجتمع مهات
آجار ايکن اوکا بن سينه غرام آجازم ؛
نم ايسه روحمند رايشه حس حيات
أولوم ... طوينجه اوئي قورقام ، هان قاچارم ،

حيات... اوهر کون ازه رکن بني عذابيه ،
اوئي يينه سودرم ؟ سومه مك المده دكل ؛
ناصلسه ذوق آليم بار اضطرابيه .
بکا قاليرسه : ياشا ، راحت ايته ؛ أوله ، ازيل

خاير ، او نوتا يورم بن او اضطراب وغمى
اوئك او نشوء بي سود وبي ثباتيه .

خاير ، اوئك قوجه طاغلر طایانمايان اللى
چكيمز اویله ايکي اوچ کونلک التفاتيه .

اوئي نچون سودرم ؟ : صاغلیغىمده برکون بن
کور ورده مملكتك ، ملتک سعادتى
نصييهدار او لورم بلکه افتخارىدن
پرستش ايتدىرەن آنچق ، بودر حياته بني .

بکا حياتي چوق سودىرەن اوت ، بو اميد ؛
اميد فيض وتعالى ، اميد استقبال .
حيات بنهج چاليشمك ، حيات ، نيل كال .
اور ايدەن يالكز ذوق وشوقى تجدید .

أوت ، او ، اولمالى ايشه پرسش ايلهيدك
بزه حياتمىزى سودىرەن سبب يالكز ؟
دکل براز ياشامق ، راحت ايتمك ، أكلنمك
ايچون بزم ياشامقىدىن يكانه مقصديمىز .

قونىه : فتحىه مدرمى

ابن هازم فهم

شکرانخ

حق وحقيقة

تاریخ اسلامیہ دار دوفنور روزنک ائمہ غرضظاہر فارسی ردیه

- ٦ -

وھی ربانینک مراتب عدیده سی وارد
اوھنچی مرتبه . - جبریل امینک بشتر صورتى ده تمثيل ايدرك تبليغ
ایتىسىدەر . احادیث صحیحه دلالتىلە معلوم اوھنچی اوژرە ملک مشارالیه

خيام موجوديتى كمرين ريب و ترددك جانشکاف و مؤلم ناله لرينى
تکرار ايتمکله روحنه بر تسليت و سکون آراهش ، کائناتي متاديا
باران اضطراب ياغديران برسحابة غموم ايله مستور كورمش و صانكه
واويلاى تظلمىلە بولوتلىرى طاغيتمعه چاليشىمىدر :

از آمدەن ورفتن ما - ودى كو ؟ وز تار اميد عمرما پودى كو ؟
در چنبر چرخ جان چندىن پا كان مى سوز دوخاك ميشود دودى كو ؟
خيامك :

اسرار ازىز را نه تو داني ونه من وين حرف معما نه تو خونى ونه من
هست ازيس پرده كفتکوي من و تو چون پرده براقتىد نه تو مانى ونه من

كى سوزلرينه بر معنای تصویف عاطف ایتمکه قالقشىقدن ايسه ريب
وشكىك قطعى بر تظلما و اشتكمى صورتىدە تلقى ایتمك دها هوافقدر .
تصویف اسلامى حقنده آچيق واضح بر فکر ايدىنه بىلەمك
ايچون خيام كى مشاريون فلسفسىلە مشبوع دماغانلر سانخات شعر يەلرينه
ويا سهر وردى هنلى اشرافيونك وھيات ايله توأم اولان قىلى
ولاستىكى فکرلرينه قریب مطالعات صاحبلرینك اثرلرينه دکل ،
غزلى كى متشريع و حکيم فضلانك بمحىعه عرفانلرینه مراجعت ايدىللىدەر .
متھوفين اسلامى دەن بعضىلرینك بياناتى آرەسندە حکمەت اشرافىيە
قرىب فکرلرده يوق دکلدار .

مولانا جامىتك (نفحات الانس) عنوانلى كتابىندن آكلاشىلېغىنه
كوره يىن الاسلام ايلك دفعه (صوف) نامى آلان ذات ابو هاشم
اولوب بالآخره سفيان ثورى ، رابعه عدویه ، شيبة الراعى كى اعاظم
بوعنوانله اشتھار ايلشلوردر .

ذواتون مصرى ، بايزيد بسطامى ، حسن بصرى ، جنيد بغدادى
شقيق بلاغى وطرق عليه مؤسسلىرى ايسه صوفيون مسلكىنىڭ توسع
و تقدرىنى تأمينه هوفق اولىشلوردر .

فریدالدين عطارك (تذكرة الاولى) اسمندەكى كتابىندە ارباب
تصویف حقنده تفصیلات كافىه بولنە بىلور .

مدادلى اعدادىسى مدیرى ما بعدى وار

م . شمس الدين

اکبیتائى

حيات

حياتي سومهين اولماز ... فقط نهنسه اوکا
نم بويوك ، ازلى ، مفترطانه بى ميلم ،
محبتم وار ؛ اوئي بن ناصلسه بىك سودرم ؟
ناصلسه قاتلانيم اك آغير اذالرينه .